

Seletuskiri.

Kommunistiõhvirte memoriaali asukohana tunduvad kõige enam sobivat Tallinn kui pealinn või mõni linn või punkt Kesk-Eestis.

Pilistvere, Püha-Andrease kiriku lähedale, hakati koguduse õpetaja Vello Salumi eestvõttel 1988 aasta hingedepeeval rajama kivikangru ja hit Eestist küüdatutute mälestuseks.

Tänavu, küüdatutute mälestuspäeva paiku, avati kivikangru rist ees mälestuskivi kommunistliku genotsiidi õhvirtele. Kuigi memoriaali võistlusülesanne lubab esitada olemasoleva teemaalase objekti edasiarendust, tunduks Pilistvere kivikangru edasiarendus lugupidamatusena selle loonud inimesile vastu. Lisaks jääb koht pisut kaugelt Tallinn-Tartu maanteest.

Põltsamaal, mis on üks vanemaid asustatud punkte Eestis ning asub vahetult Tallinn-Tartu maantee ääres, on huvitav ja kirev ajalugu ning sealse orduosi õues korraldatakse kaalukaid kultuurüritusi. Põltsamaal saab memoriaali asukohana kõne alla tulla sõpruse park, kuhu on puud istutanud nimekad Eesti ja välismaa lähiskonna-, kultuuri- ja sportitegelased. Puude vahele on jätud avaramaid kohti skulptuuride paigutamiseks. Pargist kommunistiõhvirte memoriaali kujundamise välistab parki paigutatud skulptuuride ja mälestuskivide mitmelisus. Tekks ka soovimatu konkurents Pilistvere kivikangruppa.

Sõuliselt sobiks memoriaali asukohaks hästi Tartu, mille peale Tallinn on lennu-, raudtee- ja maanteeühendused nii väbarigi kui väliskõdega. Memoriaaliks sobivad paigad - Toonemägi ja Tähtvere park - on aga juba praegu monumentidest küllastunud. Emaõie kaldapealne ei sobi monumendi paigutamiseks eeskätt aasta-aastalt seal liheneva ühepuulise õhu tõttu.

- PILISTVERE
- PÕLTSAMAA
- TARTU
- TALLINN

Ülemisel pildil - vaade alumisele platoo rajatise kesktelejelt Lasnamäe kändiserva ja sinna rajatava kommunistiõhvirte memoriaali suunas. Alumisel pildil - linnulennuline vaade kujunevale kompleksile

Põhja-Eesti lubjakiviplatoo põhjaserva peetakse Eestimaa looduse sümboliks. Seda võib tunnetada ka eestlaste vastupidavuse ja igikastvuse sümbolina. Tallinnas, Maarjamäel, oleks puudest puhastatud lubjakiviplatoo servalõik hästi vaadeldav. Serva ette, alumisele platoole, maeti 1941. aasta juulis punaste poolt maha lastud eesti lendurid, langenud metsavennad ja Erna rühma mehed ning saksa sõdurid. Nõukogude okupatsiooni aastail hakati sinna rajama memoriaali nõukogude võimu eest Eestis langenule. Memoriaali rajamisel hävitati sinna maetute hauad ning nende säilmed veeti ehitusprügi nime all minema.

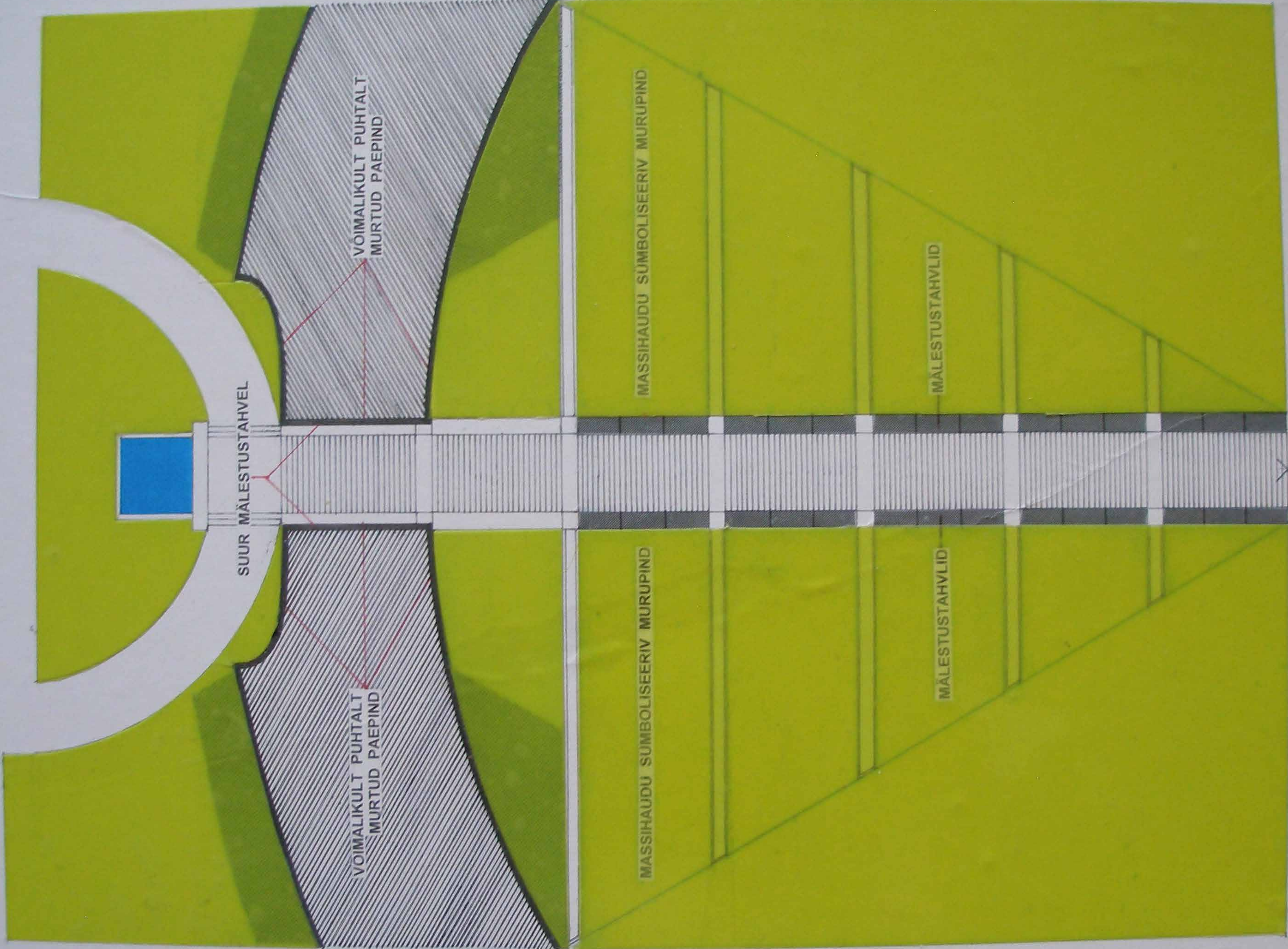
Olemasoleva rajatise algset eesmärki pole võimalik rahva teadvusest kustutada veel mitme põlvkonna jooksul. Olemasolevat memoriaali lüüa ehitades võime uuesti sattuda seal esimesest ehitustegevusest puutumata jäinud luudele. Platoo põhjaserva mõju linnapildis ja merevaates on siiski võimalik ära kasutada, kui rajada kommunistiõhvirte memoriaal Maarjamäe kohal oleva vana Lasnamäe paemuru esiserva. Selle platoomuki kasutamisevõimalusele linnapildis juhtisid juba 1913. aastal oma Tallinna generalplaanini võistlusprojektdes tähelepanu arhitektid E. Saarinen ning arhitektid C. Johansen ja A. Ljunggren. Nende projektid nägid ette platoomukile lähenemise Lasnamäe poolt.

Ideekavandi siuüks on Lasnamäelt mere suunas taskuv monumentaalne trepp õhvirte matmiskohtadele viitavate mälestustahviltoga selle kõrväl. Trepi alaosa on lähendatud lubjakiviklinni läbivana. Kui võrreldamatult suuremaid sisselõikaid kliini tahti Lasnamäe teedevõrgu rajamisel ja KUMU ehitamisel, peaks see olema sallitav tuhandedele kommunistiõhvirtele rajatava memoriaali puhul. Lähiviigukohas kasvavad puud tuleb eemaldada. Kuna kommunistide õhvirte langes Eestis nii mitmetesse usulahkudesse kuuluvaid usklikke kui ka ateiste, pole risti kui sümbolit lähenduses kasutatud. Nõrgu vesi juhitakse trepi kõrväl alla basseini, ning sealt merre. Valgustuseks madalad valgustid.

Trepi betoonist külgevinaid on mõeldud vooderdada hallide põletatud pinnaga granitplaatidega (Ristjärvil Grey - Oulaisten Kivi Oy). Horisontaalsed mälestuskivid nende peal mustast granidist (Vorpainjärven Musta - Suomen Granittiekustus Oy või Lappia Black - Lapin Marmori Oy). Mälestuskivide pealispind (kuhu raiutakse tekst) ja trepipoone serv - poleeritud. Trepiastmed hallist saetud granidist (Ristjärvil Grey - Oulaisten Kivi Oy)

SUUR MÄLESTUSTAHVEL

VOIMALIKULT PUHTALT
MURTUD PAEPIND

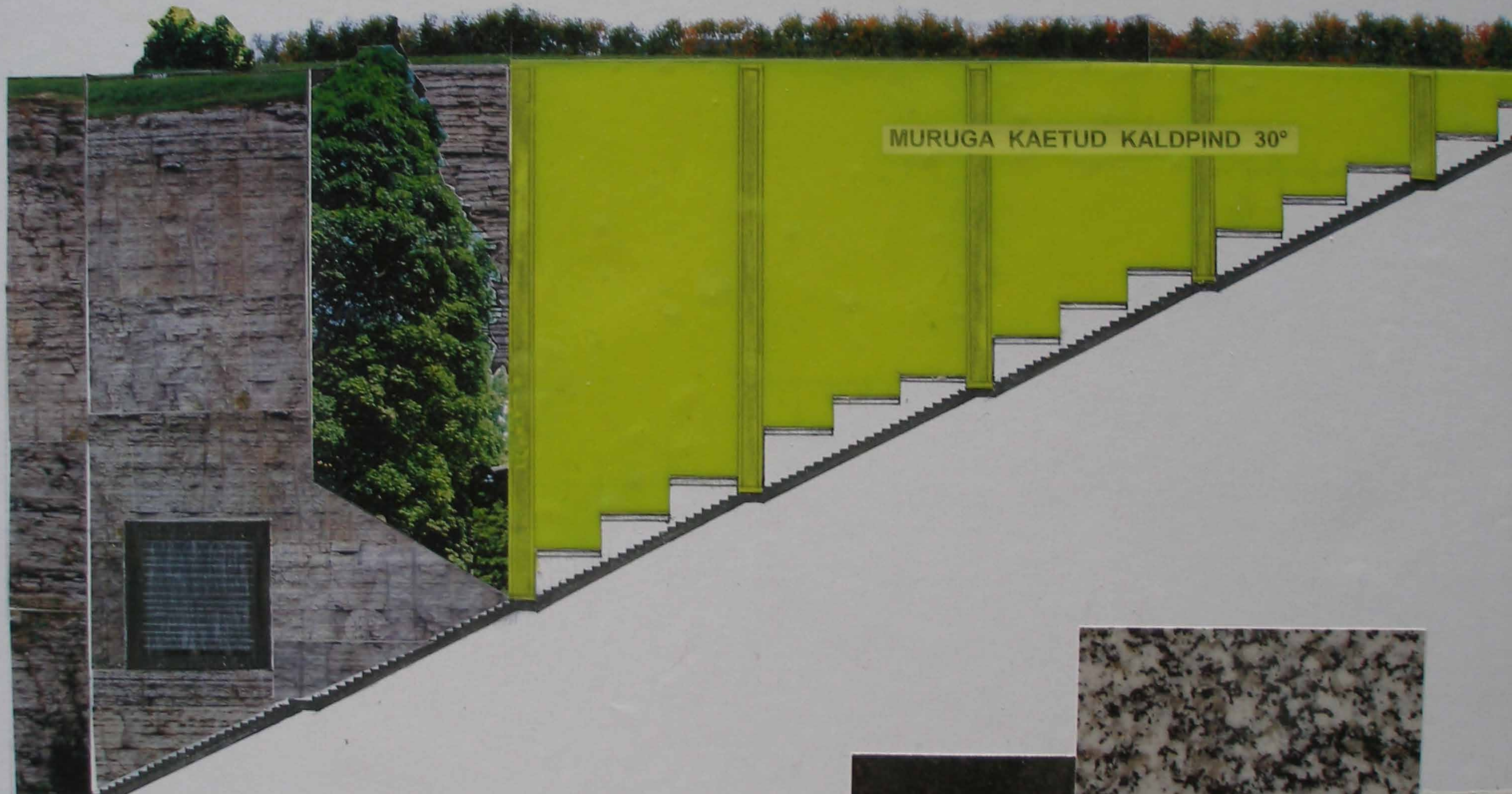
VOIMALIKULT PUHTALT
MURTUD PAEPIND

MASSIHAUDU SUMBOLISEERIV MURUPIND

MASSIHAUDU SUMBOLISEERIV MURUPIND

MÄLESTUSTAHVLID

MÄLESTUSTAHVLID

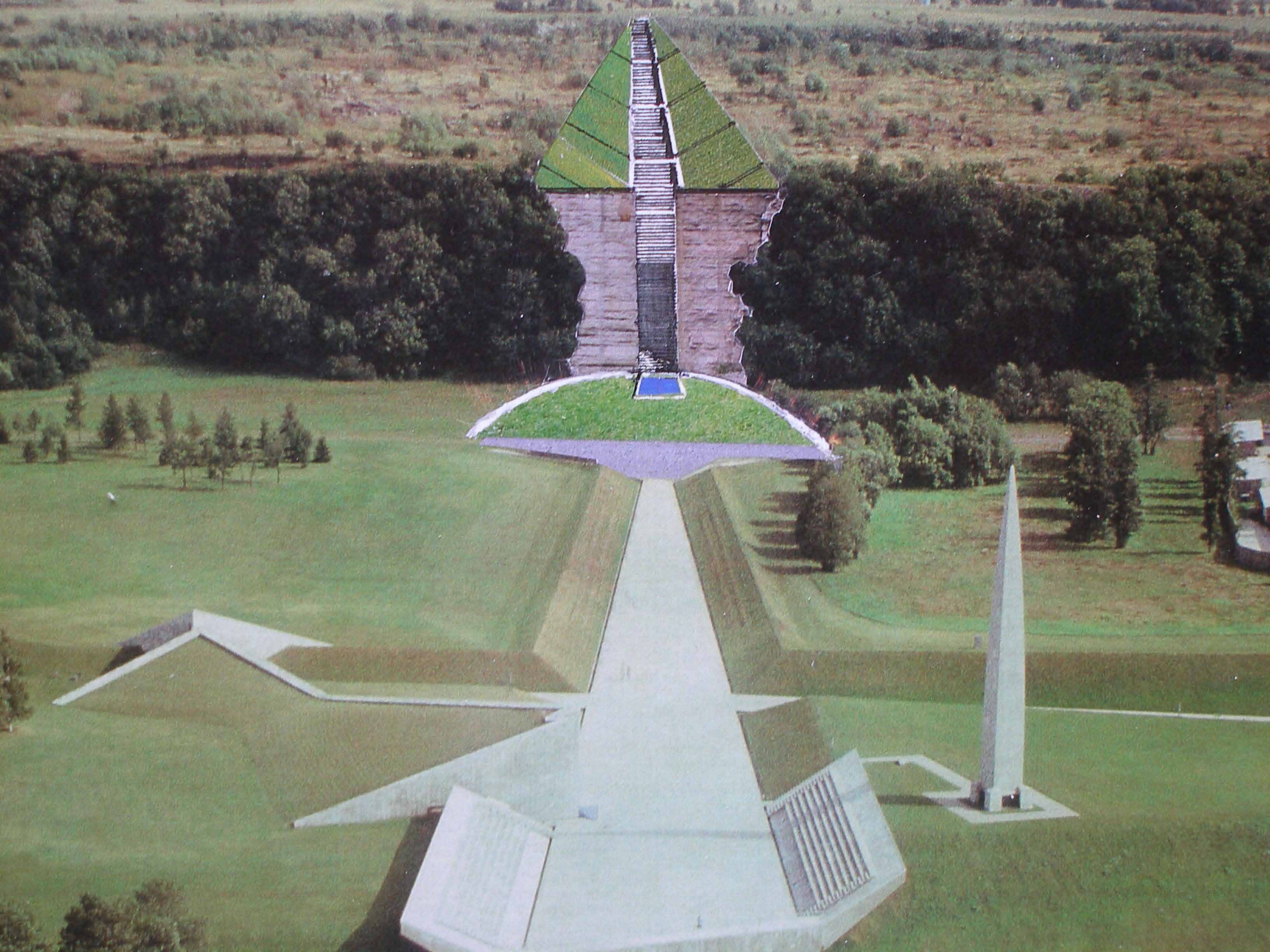

MURUGA KAETUD KALDPIND 30°

MÄLESTUSTAHVEL

PIKILÕIGE M 1:200

Põhja-Eesti lubjakiviplateo põhjaserva peetakse Eestimaa looduse sümboliks. Seda võib tunnetada ka eestlaste vastupidavuse ja igikestvuse sümbolina. Tallinnas, Maarjamäel, oleks puudest puhastatud lubjakiviplateo servalõik hästi vaadeldav. Serva ette, alumisele platoole, maeti 1941. aasta juulis punaste poolt maha lastud eesti lendurid, langenud metsavennad ja Erna rühma mehed ning saksa sõdurid. Nõukogude okupatsiooni aastail hakati sinna rajama memoriaali nõukogude võimu eest Eestis langenuile. Memoriaali rajamisel hävitati sinna maetute hauad ning nende säilmed veeti ehitusprügi nime all minema.

Olemasoleva rajatise algset eesmärki pole võimalik rahva teadvusest kustutada veel mitme põlvkonna jooksul. Olemasolevat memoriaali ümber ehitades võime uuesti sattuda seal eelmisest ehitustegevusest puutumata jäänud luudele.

Platoo põhjaserva mõju linnapildis ja merevaates on siiski võimalik ära kasutada, kui rajada kommunismiohvrite memoriaal Maarjamäe kohal oleva vana Lasnamäe paemurru esiserva. Selle platoonuki kasutamisevõimalusele linnapildis juhtisid juba 1913. aastal oma Tallinna generaalplaani võistlusprojektides tähelepanu arhitekt E. Saarinen ning arhitektid C. Johansen ja A. Ljunggren. Nende projektid nägid ette platoonukile lähenemise Lasnamäe poolt.

Ideekavandi sisuks on Lasnamäelt mere suunas laskuv monumentaalne trepp ohvrite matmiskohtadele viitavate mälestustahvlitega selle kõrval. Trepil alaosa on lahendatud lubjakiviklinti läbivana. Kui võrreldamatult suuremaid sisselõikeid klinti tehti Lasnamäe teedevõrgu rajamisel ja KUMU ehitamisel, peaks see olema sallitav tuhandetele kommunismi-ohvritele rajatava memoriaali puhul. Läbiviigukohas kasvavad puud tuleb eemaldada. Kuna kommunistide ohvriks langes Eestis nii mitmetesse usulahkudesse kuuluvaid usklike kui ka ateiste, pole risti kui sümbolit lahenduses kasutatud. Nõrguv vesi juhatakse trepi kõrvalt alla basseini, ning sealt merre. Valgustuseks madalad valgustid.

Trepi betoonist külgseinad on mõeldud vooderdada hallide põletatud pinnaga graniitplaatidega (*Ristijärvi Grey* – Oulaisten Kivi Oy). Horisontaalsed mälestuskivid nende peal mustast graniidist (*Varpaisjärven Musta* – Suomen Graniittikeskus Oy või *Lappia Black* – Lapin Marmori Oy). Mälestuskivide pealispind (kuhu raiutakse tekst) ja trepipoolne serv – poleeritud. Trepiastmed hallist saetud graniidist (*Ristijärvi Grey* – Oulaisten Kivi Oy)